

FORTIDSMINNEFORENINGEN

The Society for the Preservation of Norwegian Ancient Monuments

Miljøverndepartementet
Postboks 8030 Dep
0030 Oslo

Oslo, den 3. september 2009
J.nr.: 262/09

Deres ref.: 200802290/MT

Høringsuttalelse vedrørende forslag til statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen.

Vi viser til departementets brev datert den 29.6.2009 vedrørende nye retningslinjer for planlegging i strandsonen.

Fortidsminneforeningen, som har avdelinger i alle fylker, har sendt forslaget ut til de avdelinger hvor dette er relevante spørsmål. På bakgrunn av de kommentarene vi har fått, har foreningen samlet følgende bemerkninger til forslaget.

Vest-Agder avdeling skriver om kystlandskapet:

Vi oppfatter at hovedformålet med planretningslinjene er å stanse nedbyggingen av strandsonen. Allmenne interesser skal gis fortrinn i 100-metersbeltet langs sjøen. Folk flest skal ha tilgang til sjøen, og viktig natur- og landskap skal bevares.

Hovedmålsettingen faller dermed sammen med våre interesser: *"Innenfor retningslinjenes geografiske virkeområde skal naturverdier, kulturminneverdier og rekreasjonsverdier forvaltes som en ressurs av nasjonal betydning, til beste for befolkningen i dag og i fremtiden".*

Retningslinjene har som delmål fokus på kulturminner og kulturmiljøer:

"Det må legges vekt på å bevare karakteristiske kulturlandskap, kulturminner, kulturmiljøer og enkeltstående eksempler på den særegne kystkulturen i området".

Dette innebærer at retningslinjene vil være til hjelp når foreningen ønsker å gi uttalelse til saker i strandsonen/100-metersbeltet.

Vi mener likevel det er en klar svakhet med retningslinjene at de benytter en matematisk størrelse på forbudssonen, og ikke tar hensyn til det funksjonelle landskapet. Kulturminner har størst verdi når de oppleves i sin originale kontekst. Dette innebærer at også konteksten er viktig for verdien av selve kulturminnet og kulturmiljøene.

Selv om planretningslinjene ivaretar kulturminner i 100-metersbeltet, vil de ikke få virkning i forhold til landskapsrommet, som i mange tilfeller er en vesentlig del av *opplevelsen* av kulturminner, kulturmiljø eller kulturlandskap.

Fortidsminneforeningen vil anbefale at perspektivet til fremtidige planretningslinjer for strandsonen utvides til å gjelde *kystsonen*, og at den bygger på en konkret landskapsvurdering, i tråd med prinsippene i Nasjonalt referansesystem for landskap. Denne tilnærmingen ble benyttet av Direktoratet for Naturforvaltning ved utarbeidelse av forslag til rikspolitiske retningslinjer for Agderkysten. Slik som planretningslinjene fremstår i høringsutkastet er det kun friluftinteressene og adgang til sjø/strandlinje som blir tilstrekkelig ivare tatt.

Vestfold og Telemark avdelinger har særlig bemerkninger vedrørende kystbyene:

I punkt 1, formål, foreslås det at retningslinjene også skal omfatte by og tettstedsområder, men at det likevel her skal legges vekt på fortetting og byutvikling. Dette punktet vil få uheldig følger fordi det dels er tvetydig, dels selvmotsigende.

Det knytter seg ofte sterke kulturminne- og friluft/rekreasjonsinteresser til sjønære områder sentralt i våre kystbyer. Slike arealer er utsatt for konfliktskapende utbyggingspress. Historisk er kystbyenes hovedfasader og byprospekter vendt mot sjøen fordi fortidens ferdsel i all hovedsak foregikk sjøveis.

I dag trues både gamle fasaderekker og sjøfronter med foranliggende arealer av utfylling, nedbygging. Dessuten brytes gamle siktlinjer og sammenhenger. I sentrale deler av historiske tettsteder og byområder bør bevaring av åpne rom mellom sjø og historiske bygningsmiljøer, landskap og grønne lunger og rekreasjonsarealer prioriteres fremfor utbygging og fortetting slik at meningen med bylandskapet kan leses og oppfattes.

Vi mener også at de kartfestede grensene som ligger til grunn for *rikspolitiske retningslinjer for Oslofjordregionen* er for snevre i forhold til å fange opp verneinteresser i sentrale deler av byer og tettbygde områder. Grensesettingen virker ikke konsekvent i forhold til å fange opp viktige verne- og rekreasjonsinteresser og bør revideres og utvides til fordel for vern.

Finnmark avdeling skriver:

Fortidsminneforeningen, Finnmark avdeling, er glad for at det nå foreligger forslag til statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjø. Bebyggelsen i Finnmark ligger for det meste til sjøen. Det er også her vi vil finne de fleste kulturminnene.

Effekten av de foreslåtte retningslinjene må primært bli at de skal legges til grunn i all kommunal, fylkeskommunal og statlig *planlegging* av arealbruken i fylket – og ikke bare i den etterfølgende forvaltningen av planverket. Da vil vi også kunne slippe opprivende dispensasjonssaker etc.

Generelt:

Kystsonen har lenge stått i sentrum for Fortidsminneforeningens vernearbeid. Vi legger ved resolusjon vedtatt av foreningens representantskap i 2005, som dessverre stadig er like aktuell. Resolusjonen retter seg mot bevaringen av sjøfronten i kystbyene.

Om tidsfristen for denne høringen:

Fortidsminneforeningen mottok departementets brev den 4.7.2009 og fristen for svar var satt til 4. september. For en forening som har stor aktivitet blant de frivillige i sommermånedene, men få eller ingen styremøter, ble dette en vanskelig frist å overholde. Vi vet at en avdeling ba departementet om å få utsettelse, men dette ble avslått. Vi mener fristen burde vært lenger.

Med vennlig hilsen
FORTIDSMINNEFORENINGEN

Elisabeth Seip
generalsekretær

Vedlegg: Resolusjon fra Fortidsminneforeningen

Resolusjon nr. 3
Fortidsminneforeningens representantskap
Sør-Varanger 11. juni 2005

Bevar kystbyenes sjøfront!

Fortidsminneforeningen oppfordrer lokalpolitikere i våre tradisjonsrike kystbyer til å ta vare på byenes og tettsteders sjøfront, deres historiske ansikt mot verden.

Vi opplever for tiden en sterk utbyggingsinteresse med høy utnyttelsesgrad i kystbyenes sjøfront. Dette endrer gammel steds karakter og å kaster vrak på unike steds kvaliteter. Frem til jernbanen og bilen overtok hovedrollen som transportmiddel, var det sjøen som dannet premissene for utviklingen av våre byer. Tilreisende kom sjøveis og byens ansikt var vendt mot havet. Til i dag har de fleste av våre kystbyer bevart sitt tradisjonsrike forhold til sjøen gjennom arkitektur og byrom. En lang og ubrutt utvikling, arkitektonisk, sosialt og økonomisk. Denne utviklingen gjenspeiler seg i bebyggelsen, stedets historie er lesbar.

Vi ser nå at sterke økonomiske krefter vil ha videre utvikling som vil gå på bekostning av vesentlige kulturkvaliteter. Gammel bebyggelse fortettes, sjømråder utfylles og strandlinjer endres. Kommuner er ofte velvillige og følger gjerne opp med forandringer av tidligere vedtatte reguleringsformål og planer. Kystbyenes sjøfront er i dag mange steder under meget sterkt press og mange viktige særpreg vil gå tapt om mange av de foreslåtte utbyggingsprosjektene vedtas og realiseres.

Vi oppfordrer våre politikere til å respektere kystbyenes egenart og historiske bykarakter ved å vise tilbakeholdenhet med endringer av kystbyenes sjøfront. Byens fasade mot sjøen er resultatet av en århundre lang prosess. Her finnes trekk og kvaliteter som vi verdsetter høyt og som tilhører oss alle. Dette er kulturkvaliteter som ikke må ødelegges.

Vi ber derfor om nasjonale retningslinjer for vern av kystbyenes sjøfronter. Vern av kystbyenes sjøfronter må så nedfelles i kommuneplaner og kommunedelplaner. Dispensasjonspraksis i den enkelte byggesak bør være streng, slik at fellesskapets interesser i bevaring av kystbyenes sjøfronter sikres.